

AMNESTY PRESS - DEMOKRATINS FALL?

Lärrarhandledning

I den här övningen får dina elever läsa reportage i Amnesty Press. Reportagen handlar om Argentina och Polen, där mänskliga rättigheter på olika sätt utmanats. De får jämföra dessa med varandra – och med Sverige. Övningen följs upp med efterföljande diskussion och reflektion.

BAKGRUND OCH SYFTE

Amnesty Press är en fristående och journalistiskt oberoende tidskrift som ges ut i fyra nummer per år, både i fysisk och digital form. I tidningen finns spännande reportage, från olika delar av världen, om mänskliga rättigheter.

Amnesty Press Nr 3 2024 handlar till stor del om hur mänskliga rättigheter ifrågasätts, begränsas och undergrävs på olika sätt i många delar av världen. Medborgerliga och politiska rättigheter, och därmed demokratin, sätts i gungning. Argentina och Polen är två exempel – som övningen fokuserar på. Eleverna får också fundera själva, utifrån sin egen situation och omvärldskunskap, på hur situationen ser ut här i Sverige.

Syftet är att eleverna ska få lära sig mer om utvecklingen för demokratin i olika länder i förhållande till relevanta mänskliga rättigheter och utveckla förståelse för de bakomliggande mekanismerna.

INNEHÅLL OCH GENOMFÖRANDE

Övningen består av följande delar:

- Amnesty Press (fysisk tidskrift, eller digital .pdf ([hämta](#))).
- Lärrarhandledning
- Elevmaterial, instruktioner steg-för-steg och begrepp från artiklarna.
- Handout till elever, lista med relevanta rättigheter
- Handout till elever, matris

Steg 1: Börja med att dela ut Amnesty Press, elevmaterialet och handouts till eleverna. Berätta om Amnesty Press och sätt artiklarna i ett kort sammanhang. Förklara för eleverna att de ska få läsa två reportage, ett från Argentina (s.10-19), och ett från Polen (s. 24-33). Målet är att identifiera vilka rättigheter som kränks i länderna, på vilka sätt de kränks, varför, och vilka konsekvenser det får.

Steg 2: Låt eleverna läsa artiklarna, enskilt eller i mindre grupper. Artiklarna har relativt hög svårighetsgrad. Ett alternativ är att du som lärare läser artiklarna tillsammans med eleverna, och tolkar och förklarar. När de läser reportagen ska de ha matrisen till hands, och gärna fylla i den medan de läser.

Steg 3: I nästa steg är det dags att fundera kring den tomma kolumnen i matrisen – den om Sverige. Låt eleverna fundera tillsammans kring hur de kan fylla i den – finns det några liknande exempel från Sverige? Vilka i så fall? Tipsa gärna eleverna om att ta reda på information om till exempel klimatdemonstranter, säkerhetszoner eller den så kallade “angiverilagen”. Det kan vara en bra utgångspunkt.

Steg 4: Eleverna får utifrån matrisen jämföra länderna. Målet är att hitta likheter och skillnader. Detta görs med fördel i mindre grupper.

Steg 5: Avsluta övningen med att varje grupp kort får redovisa i helklass vilka likheter och skillnader de identifierat.

ARBETA VIDARE

Undersök demokratiutvecklingen. Läs Staffan Lindbergs artikel (s. 20-23) om V-Dem och den auktoritära utvecklingen i världen. Stämmer utvecklingen som beskrivs i artikeln med era upplevelser? Hur tror ni demokratin kommer utvecklas i Sverige de kommande 10-20 åren?

Utforska urfolks rättigheter. Läs artikeln om Sapmi (s. 36-47). Vilka rättigheter kränks? Hur ska man göra när två viktiga värden (den gröna omställningen och urfolks rättigheter) krockar med varandra? Finns det andra urfolk i världen i liknande situationer? Vilka likheter och skillnader hittar vi där?

VARFÖR?

Läroplanen för de frivilliga skolformerna:

- "Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna"
- "Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som utbildningen ska gestalta och förmedla."

Samhällskunskap, Ämnets syfte:

- "Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar kunskaper om människors livsvillkor med utgångspunkt i olika samhällsfrågor."
- "I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om frågor som berör makt, demokrati, jämställdhet och de mänskliga rättigheterna[...]"

Centralt innehåll i Samhällskunskap 1a1 och 1b:

- "[...]Medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut på de olika nivåerna. Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån grundläggande demokratimodeller. Möjligheter och utmaningar med digitaliseringen när de gäller frågor om demokrati och politik[...]"
- "De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter."
- "Gruppers och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap."
- Mediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka.[...]"

